

'Sabeel gespreksnotitie voor PKN'

*Rechtvaardigheid verheft een volk
(Spreuken 14: 34)*

De nota van de PKN betreffende de Israëliisch-Palestijnse conflict. De kerk als deel van het probleem.

1. Inleiding.

In april 2008 heeft de synode van de PKN met enkele aanvullingen een beleidsnota over het Israëliisch-Palestijnse conflict met grote meerderheid aangenomen.

In oktober 2008 is een gesprekshandleiding verschenen als bijdrage tot de meningsvorming in de PKN.

De stichting Vrienden van Sabeel Nederland levert deze gespreksnotities aan als bijdrage tot een verdere meningsvorming. Wij noemen een aantal zaken die o.i. in de IP-nota onderbelicht blijven. Zo missen wij in het gedeelte van de geschiedenis van het conflict te vaak 'Palestijnse stemmen' die om tot een echt evenwichtige beeldvorming te komen gehoord moeten worden. In onderdeel 3 leveren wij geen herschreven IP-nota, (dat zou te ver voeren) maar leggen wij op onderdelen een ander accent. De IP-nota die op de in september gehouden PIEFbijeenkomst

in Bern door Palestijnse en andere theologen zwaar onder kritiek werd gesteld (men noemde het een 'lazy theology'!) gaat o.a. mank aan een al lang bestaande vanzelfsprekende pro-Israël houding binnen en buiten de kerk. M. Prior, een Engelse theoloog, sprak van 'mainstream christenzionisme' dat door haar vermenging van godsdienstig en algemeen taalgebruik heel versluijrend kan werken. Ook verbindt de IP-nota geen heldere conclusies aan een paar van haar uitgangspunten, zoals die van het Internationale Recht als kader waarbinnen naar een rechtvaardige oplossing van het conflict gezocht moet worden. Beschrijvende gedeeltes worden afgewisseld met discussievragen.

We besteden achtereenvolgens aandacht aan

- de geschiedenis van het begrip 'onopgeefbare verbondenheid' en enkele vragen daarbij.
- de geschiedenis van het Israëliisch-Palestijnse conflict; aanvullingen en vragen.
- Enige theologische notities vanuit een ander, inclusief perspectief.
- Aandachtspunten voor de gemeente.

2. Geschiedenis van het begrip 'onopgeefbare verbondenheid'.

Waarom moet de PKN iets zeggen over het Israëliisch-Palestijnse conflict? Dat heeft alles te maken met het opnemen in artikel I van zijn kerkorde, dat 'De kerk geroepen is gestalte te geven aan haar onopgeefbare verbondenheid met het volk Israel'.

Daarom is het goed, dat in hoofdstuk 3 van de nota de geschiedenis en achtergrond van deze zinsnede wordt nagegaan.

-Vastgesteld wordt dat de discussies in de Hervormde Kerk van meet af aan 'heftig en scherp' waren.

In 1995 verschijnt een rapport, waarin ook 2 Palestijnse theologen, waaronder de oprichter van Sabeel, Naim Ateek aan het woord komen!

Er worden echter geen zichtbare consequenties aan het rapport verbonden, zo wordt opgemerkt. En dat zou kunnen samenhangen met de ambivalentie er van, zo is de conclusie.

-De Gereformeerde Kerken worden met name aangesproken door een telegram van Nederlandse rabbijnen, die in 'het achterwege blijven van een veroordeling

van de aanslag op de existentie van Israël in de Jom-Kippoer oorlog de indruk krijgen van een stilzwijgende goedkeuring'.

Met schaamte betuigt de Generale Synode opnieuw zijn **verbondenheid** met het Joodse volk, nu het zich in zijn bestaan bedreigd weet.

De Synode bidt, dat

'Israël en de Arabische staten met ons zich het lot van de Palestijnen zullen aantrekken.' !

In 1982 wordt het conflict getypeerd als een 'conflict van rechten'.

Vraag: Voor zover hiervan sprake is, welke rechten kan de staat Israël doen gelden en op welke rechten kunnen de Palestijnen zich beroepen? Gaat het hierbij om dezelfde soort rechten?

In 1991 verschijnt het begrip 'onopgeefbare verbondenheid' in de gereformeerde kerkorde.

Geconcludeerd wordt, dat op de achtergrond heeft meegespeeld, dat

1. Het besef doordringt, dat de staat Israël in zijn existentie bedreigd was.

2. Het groeiende schuldbesef over het christelijke aandeel in de Sjoa, al was het maar als zwijgende toekijkers.

Tenslotte wordt opgemerkt, dat het kerkordeartikel in de eerste plaats gaat om de (asymmetrische) relatie van de kerk met het **volk** Israël en daarna pas om de **staat**.

In hoofdstuk 4 wordt gezegd, dat 'in artikel I niet exact wordt aangegeven, wat met het volk Israël wordt bedoeld; dat het volk niet samenvalt met de staat, maar er ook niet van kan worden losgemaakt'.

De vraag komt nu op, hoe de **staat** Israël beoordeeld moet worden.

Want het conflict speelt toch vooral tussen de **staat** Israël en de vooralsnog staatloze Palestijnen, waarvan velen in de diaspora zijn gedreven.

De nota geeft er 2 antwoorden op, t.w:

1. De **eerste zin** in het beleidskader stelt, dat 'de kerk de wijze waarop Israël zichzelf verstaat respecteert.' Ons inziens is dit een mystificerende opmerking

Vraag: Zie pagina 3

2. Het internationaal recht vormt het primaire kader, zo wordt geconcludeerd. Wij onderstrepen dit van harte.

Vraag: Zie pagina 11

3. Een aantal opmerkingen over de geschiedenis van het conflict Israël- Palestijnen.

Inleiding:

Beschrijvingen van het conflict van Israël met de Palestijnen zijn vaak beladen met propaganda: beeldvormingen en feiten strijden om de eerste rang.

Gedurende de laatste decennia hebben kritische Israëlische en Palestijnse historici die de beschikking kregen over nieuw archiefmateriaal, een betrouwbaarder en evenwichtiger beeld geschapen van wat zich tot dusver afspeelde tussen de zionisten, Israël en de Palestijnen.

Een aantal mythen die echter nog steeds in de beeldvorming een rol spelen zijn daarbij ontmaskerd, zoals het beeld van Israël als de kleine kwetsbare David die het moet opnemen tegen een overmachtige Goliath (de veiligheidspolitiek van Israël maakt van dit beeld nog steeds dankbaar gebruik); het beeld van een vredelievend Israël dat slechts geweld gebruikt als het daartoe gedwongen wordt en wiens vredesaanbiedingen steeds botweg geweigerd worden.

Eenmaal gevestigde beelden blijken hardnekkig voort te leven. Vandaar dat wij kort en puntsgewijs een paar historische gegevens noemen.

Vormen van zionisme:

De opkomst van het **politieke zionisme**, als erfgenaam zowel van de verlichte ideeën van de Franse revolutie als van de Romantiek met haar nadruk op volksaard, landstaal, verbondenheid met de grond, e.d., betekende een breuk met het **religieuze zionisme** dat zowel in christendom als in jodendom veel oudere wortels heeft. Waaruit mag blijken dat niet elke jood een (politieke) zionist was en is, en dat niet elke (politieke) zionist een jood is.

Het politieke zionisme dat het vestigen van een aparte joodse staat voor ogen had werd ook scherp bekritiseerd door de zgn. **cultureel zionisten**, die streefden naar een interne vernieuwing van het jodendom met een geestelijk centrum in Palestina.

De cultureel zionisten, onder wie M. Buber, Achad Ha'am, H. Arendt benadrukten vooral de noodzaak om vanaf het begin van de vestiging van joden in Palestijns gebied, een goede verstandhouding met de Arabische bevolking tot stand te brengen en om bij de opbouw van de nieuwe samenleving steeds ook hun belangen te behartigen. De middelen dienden in overeenstemming te zijn met het beoogde doel. Hun pleidooien hadden weinig effect op de politiek van de zionistische leiders.

Ideologie:

De politiek zionistische leiders beseften evenwel dat zij voor de opbouw van een land en van een identiteit als nieuwe jood, een passende geschiedenis nodig hadden. Als niet religieuze joden vonden zij die geschiedenis in de bijbel. In het beargumenteren van hun claims, maakten en maken zij dan ook veelvuldig gebruik van bijbelse taal en uitdrukkingen, zoals 'terugkeer naar het beloofde land', 'het land der vaders', 'het heilige land', en bijbelse namen zoals Samaria en Judea. Men stelde een namencommissie in, die de opdracht kreeg om dorpen en steden, heiligdommen, bronnen en bergen etc. die eeuwenlang Arabische namen droegen van oude, vaak bijbelse, en nieuwe hebreeuwse namen te voorzien. Daarmee werd het idee versterkt dat de moderne staat Israël en haar joodse inwoners een vanzelfsprekende voortzetting vormden van het bijbelse beloofde land en het daar genoemde joodse volk.

Ondanks de onhoudbaarheid van een dergelijke opvatting, gebruiken hedendaagse zionistische leiders de veronderstelde historische continuïteit van hun volksbestaan, als een argument om op bijbelse gronden een vanzelfsprekende claim te leggen op land.

Na de junioorlog van 1967 verdween grotendeels het verzet tegen het politieke zionisme vanuit het religieuze jodendom; de bezetting van Palestijns gebied vond al spoedig een brede religieuze legitimatie.

Vragen:

.Zoals beschreven: in het volk Israël worden heel verschillende vormen van zionisme beleefd.

Heeft deze constatering gevolgen voor de manier waarop de kerk kan spreken over een 'onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël'?

.Zoals in vrijwel elk volk zijn ook in Israël de godsdienstige en politieke opvattingen sterk verdeeld. Kan de kerk zinvol spreken over het respecteren van de wijze waarop Israël zichzelf verstaat?

Hoe waardeert u een tegenwerping van Palestijnse kant, dat in het Israël zoals het zichzelf verstaat geen plaats is voor Palestijnen?

.Door het politieke zionisme wordt regelmatig bijbelse taal gebruikt om politieke doelen te rechtvaardigen, bijv. wanneer een bijbelse belofte van toepassing wordt verklaard voor het moderne Israël.

Hoe waardeert u deze menging van geloofstaal en politieke taal?

. de vestiging van de joodse staat Israël wordt door Palestijnen beleefd als een ramp, Nakba .

Is de God van Israël er dan ook voor de Palestijnen? Welk antwoord kunt u

geven aan de Palestijnen die vraagt om recht gedaan te worden?

Verdeling van het Ottomaanse Rijk:

Herzl en andere vooraanstaande zionistische leiders verrichtten veel lobbywerk bij tal van politiek invloedrijke leiders in diverse landen, afhankelijk van de ontwikkelingen in de internationale politiek. De koloniale machten Frankrijk en Engeland werkten samen en beconcurrerden elkaar bij het vastvoet krijgen in het Midden Oosten. In een **geheim Sykes-Picot** overeenkomst verdeelden Engeland en Frankrijk Midden Oosten landen onder hun beider invloedssferen. De conflicthaarden die nu nog woeden in het Midden Oosten zijn voor een deel beïnvloed door de lijnen die de koloniale westerse machten toen in het zand trokken. Na wereldoorlog I en het opdelen van het Ottomaanse rijk, worden de wensen van Engeland en Frankrijk gehonoreerd door het instellen van de zgn. mandaatgebieden. De aan Arabische leiders voorgespiegelde zelfstandigheid wordt uitgesteld.

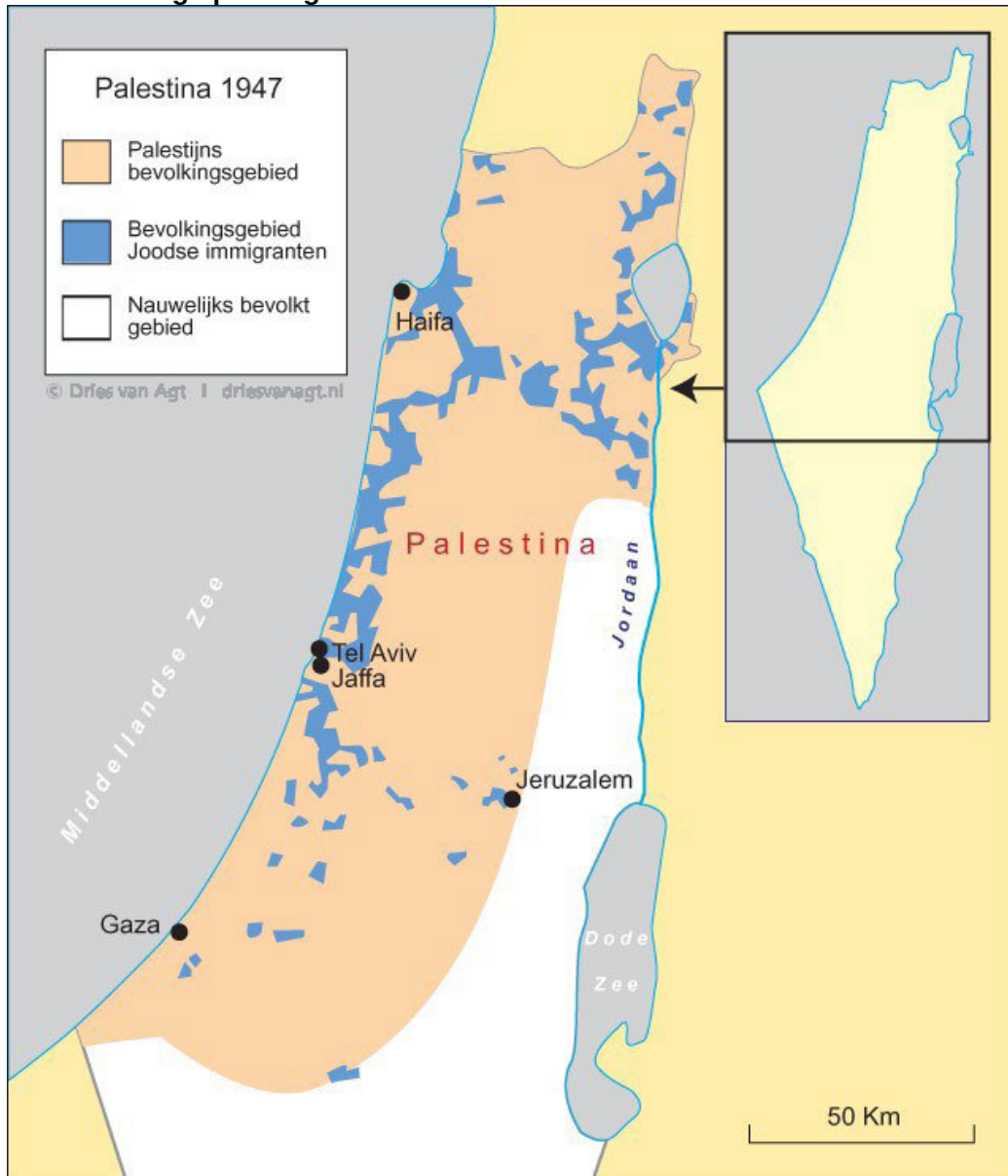
In 1917 zegt de Engelse regering haar steun toe aan de vestiging van een thuisland voor de joden in Palestina (de zgn. **Balfourdeclaration**). Tezelfdertijd wordt aan Arabische leiders zelfstandigheid beloofd in de zgn. **McMahonletters** (briefwisseling tussen McMahon en Sharif Hussein van Mekka) in ruil voor Arabische steun in de oorlog tegen het Ottomaanse rijk. De Arabische landen mengen zich inderdaad in de oorlog tegen het Ottomaanse rijk. De zoon van Hussein, Faisal laat zich tot koning van Syrië uitroepen. Engeland wijst dit af, als strijdig met de Franse belangen. De Fransen verdrijven Faisal die later koning van Irak zal worden. Pas zijn opvolger verklaart in 1933 dat hij geen territoriale ambities heeft in Syrië; in datzelfde jaar scheiden de Fransen Libanon af van Syrië. Aan hun politiek in Syrië was een verdeel en heers politiek niet vreemd. Zowel de Balfourdeclaration als de McMahonletters laten ruimte voor tegenstrijdige interpretaties. Een belangrijk verschil is echter dat de Balfourdeclaration volkenrechtelijke erkenning krijgt bij het toekennen aan Engeland van Palestina als mandaatgebied.

Vorbereiding op staatsvorming:

Een soortgelijke erkenning wordt aan de McMahonletters onthouden. Dit had mede tot gevolg dat tijdens de mandaatperiode, de zionistische instellingen officiële erkenning verkregen en dat hun leiders als legitieme vertegenwoordigers van de joodse bevolking werden aangemerkt. In 1948 waren zij er dan ook klaar voor om overheidstaken over te nemen. Aan Arabisch Palestijnse kant ontbrak een vergelijkbare erkenning door de Britse overheid en werd de opbouw van semi-overheidsorganen niet bevorderd en vaak tegengewerkt. Onderlinge verdeeldheid onder Palestijnse en Arabische leiders verzwakte de positie van de Palestijnen nog meer.

De Sjoa maakte het moeilijker voor de westerse geallieerden om de druk vanuit zionistische kringen te weerstaan en bespoedigde het in het leven roepen van de staat Israël. Volgens Herzl en andere grondleggers van het politiek zionisme was het antisemitisme onuitroeibaar; dus was een scheiding aanbrengen tussen joden en niet-joden de enige optie.

Vorbereitung op oorlog:

De joodse gemeenschap was zeker niet verheugd over het verdelingsplan. Op pragmatische gronden heeft men het als startpunt geaccepteerd. Plannen werden ontwikkeld om wanneer het moment daar was, zoveel mogelijk grond met zo weinig mogelijk Palestijnen daarop, te veroveren. Een **transfercommissie** bereidde reeds ver voor de oorlog van 1948 haar plannen voor. De Arabische landen die tegen opdeling van het land waren, stelden algemene verkiezingen voor, op basis van 'one man, one vote', om te komen tot een seculiere, democratische staat. Deze voorstellen werden door de zionisten en de geallieerden niet serieus in behandeling genomen. Evenmin werd over het delingsplan de Palestijnse bevolking geraadpleegd.

De zionistische leiding maakte met **emir Abdullah van Jordanië** (die de droom koesterde van koningschap over een Groot Syrië) in het geheim afspraken over tot hoever het Jordaanse leger zou oprukken. Jordanië heeft zich aan deze afspraken gehouden. De zwaarste gevechten met de meeste verliezen aan zionistische kant, werden dan ook geleverd in gebieden die volgens het verdelingsplan aan de Palestijnen waren toegewezen.

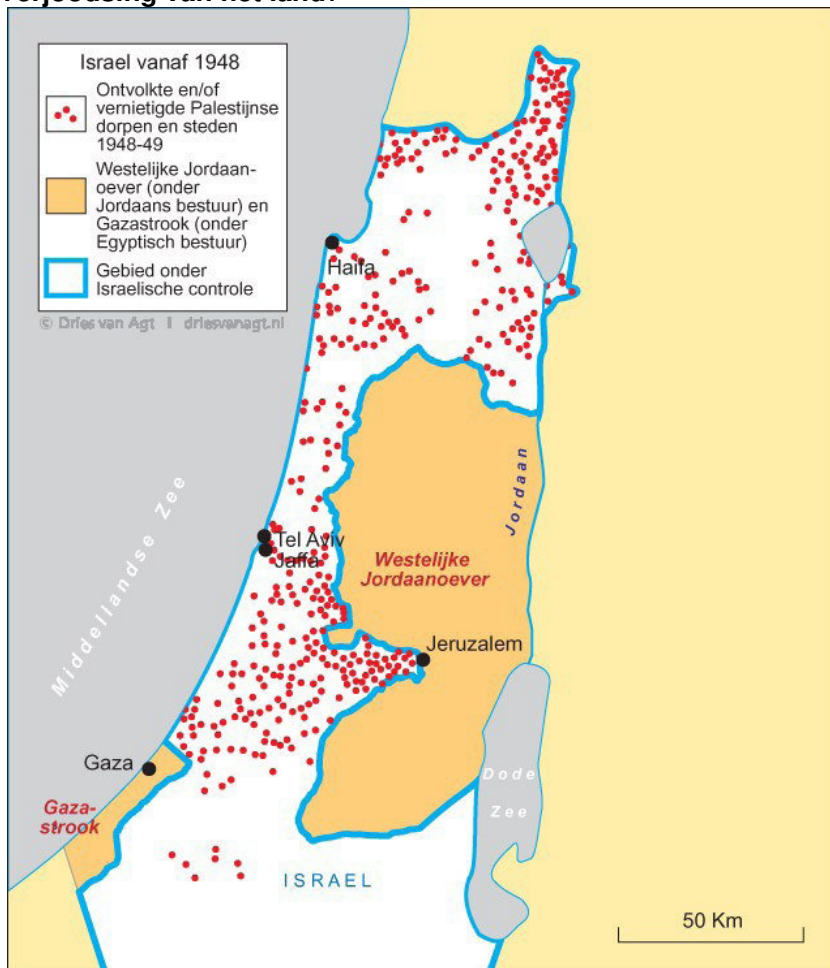
Al voor WO II uitte het verzet van Palestijnen tegen de grote toestroom van zionisten en de daarmee gepaard gaande onteigeningen en uitsluitingen zich in rellen, stakingen en opstanden. In de maanden voorafgaand aan mei '48 vonden tal van schermutselingen plaats tussen zionistische eenheden en terroristische

groepen en Palestijnse en Arabische verzetsstrijders en terroristen. Meerdere dorpen en steden zijn vóór mei 1948 door zionistische groepen veroverd. Na het uitroepen van de staat Israël liepen de aanslagen en gevechten uit op een openlijke oorlog.

De Palestijnse vluchtelingen:

Zowel door Arabische als door Israëlische historici is inmiddels vastgesteld, dat de vluchtelingenstroom in '47/'48 en latere jaren niet veroorzaakt is door oproepen van Arabische leiders om te vluchten; dit i.t.t. jarenlang verspreide propaganda van zionistische zijde. De meeste Palestijnen vluchtten uit angst en daarvoor hadden zij gegronde redenen: meerdere massamoorden op Palestijnse inwoners zijn door historici gedocumenteerd. De vluchtelingen werden daarbij 'gestimuleerd' door propaganda van zionistische zijde of vaak gewoonweg verdreven van huis en haard. Israël weigert tot dusver om het recht op terugkeer te erkennen en daarmee haar eigen aandeel en verantwoordelijkheid in het vluchtelingenprobleem onder ogen te zien. Al in een vroeg stadium drong Buber en de Ichudbeweging bij de zionistische leiders aan op een rechtvaardige oplossing voor de Palestijnse vluchtelingen. In ons land was het prof. Vriezen die daarvoor in de 50-er jaren aandacht vroeg. Hun geluid vond tot dusver geen gehoor.

Verjoodsing van het land:

Gedurende de oorlog van '48 en in de jaren daarna vernietigt Israël geheel of gedeeltelijk meer dan 400 Palestijnse dorpen en steden en start een proces van 'verjoodsing', met als doel om zoveel mogelijk sporen van de bestaande Palestijnse cultuur en geschiedenis uit te wissen.

Vluchtelingen en ontheemden kregen en krijgen als regel geen toestemming om naar hun huizen en bezittingen, voor zover nog intact, terug te keren. De Israëlische overheid vaardigt al spoedig wetten uit die confiscatie van land

mogelijk maken: Palestijnen mogen niet terugkeren, hun land blijft braak liggen, braakliggend land wordt na enige tijd geconfisceerd, waarmee het proces van onteigening, wettig maar zeer onrechtvaardig voltooid is. Voor de in Israël verblijvende Palestijnse ontheemden ontwerpt de bureaucratie een nieuwe categorie: present absentee: de Palestijnen zijn er wel, maar formeel zijn ze 'afwezig', zoals ook een honderdtal Palestijnse 'niet erkende dorpen' wel degelijk bestaan, maar op geen enkele officiële kaart zijn terug te vinden. Deze nieterkenning leidt ertoe dat de betreffende dorpen verstoken blijven van vrijwel alle openbare voorzieningen (gas, water, elektra, wegen, scholen etc.). Voor de huidige generaties Palestijnen is de Nakba geen geschiedenis, maar dagelijks ervaren praktijk.

Zionistische overmacht:

De zionistische eenheden hadden vanaf het begin, getalsmatig de overhand. Ook qua organisatie, motivatie, bewapening e.d. waren zij veel sterker en beter voorbereid op oorlog dan de Arabische en Palestijnse eenheden, die intern te kampen hadden met onderlinge verdeeldheid, gebrek aan vertrouwen, uiteenlopende belangen, lage motivatie om te vechten en slechte bewapening. De Engelsen hadden in de voorafgaande jaren m.n. Palestijnse inwoners zoveel mogelijk ontwapend; ter wille van 'zelfverdediging' waren joodse groepen zowel getraind als bewapend. De wapenstilstanden werden door Israël gebruikt om zich van nieuwe (m.n. Tsjechische) wapens te voorzien (Russisch belang in het M.O.). Na elke wapenstilstand kwam Israël sterker te voorschijn en leek het niet in haar belang om te snel tot een vredesakkoord te komen.

Israël geen slachtoffer:

Wat voor deze oorlog geldt, geldt ook voor de daaropvolgende oorlogen: zelden is het bestaan van Israël wezenlijk in gevaar geweest; dit in tegenstelling tot de officiële Israëliëse zienswijze. Alleen tijdens de eerste oorlogsperiode in mei '48 lijkt de situatie op enkele fronten echt penibel te zijn geweest. De oorlog van 1956 werd door Israël begonnen (in overleg met Engeland en Frankrijk die Nasser een lesje wilden leren), evenals de oorlogen met Libanon. De oorlog van 1967 werd ten minste door Israël geprovoceerd. De verrassingsoorlog in 1973 (Yom Kippur) is mede te 'danken' aan de voortdurende weigering van Israël om bezette gebieden te ontruimen.

Bezetting:

Na de oorlog van 1967 verslechtert het politieke klimaat aanzienlijk. Al snel verrijzen de eerste per definitie illegale nederzettingen in bezet gebied. Een ontwikkeling die doorgaat tot op de dag van vandaag. Israël houdt daarmee een obstakel voor een vredesregeling in stand; het verbaast dan ook niet dat voor steeds meer Palestijnen de term 'vredesproces' tot een loze kreet is geworden. 'Oslo' heeft tot weinig anders geleid dan tot een steeds knellender wordende bezetting en ontrechting van de Palestijnse bevolking. De verschillende intifada's zijn mede een uiting van ongeloof in en onvrede met de uitkomsten van de officiële onderhandelingen tussen de Palestijnse Autoriteit en Israël. Er wonen in 2008 bijna een half miljoen Israeli's in bezet gebied.

Polarisering en structureel staatsgeweld:

De radicalisering van zowel de joodse als de Palestijnse samenleving komt noch onverwachts, noch vanuit het niets. Daarbij lijkt de radicalisering aan Israëliëse kant zich minder opvallend te voltrekken doordat extreme opvattingen en gedragingen gekanaliseerd worden door **een alledaags gewelddadig optreden** van het bezettingsleger en de joodse kolonisten. De vaak door wanhoop gedreven Palestijnse zelfmoord terroristen maken getalsmatig veel minder slachtoffers aan Israëliëse kant, dan het aantal slachtoffers van Israëliësch optreden dat aan Palestijnse kant valt. Opvallend genoeg krijgen de alledaagse Palestijnse slachtoffers in de media geen of mondjesmaat aandacht. Of, zoals Jean Zaru eens opmerkte, "bezetting oogt niet".

Antizionisme, geen antisemitisme:

Ondanks de verharding van het conflict blijkt het merendeel van de Palestijnse bevolking in staat om verschil te maken tussen joden en (politieke) zionisten. De Arabische bevolking kent vanuit haar verleden geen antisemitisme dat

gefundeerd wordt op een rassentheorie. Rassentheorieën zijn een vooral 'westers' product, dat door sommige extremistische groepen in het M.O. gebruikt wordt in hun strijd met de zionistische tegenstander. De meeste Palestijnen delen de opvatting dat de bezetting door Israël moet stoppen en niet dat Israël moet ophouden te bestaan. Voor hen is het verschil kunnen maken tussen antizionisme en antisemitisme zinvol en actueel.

Zelfs groepen als Hamas en Hezbollah die door Israël en de V.S. als terroristische groepen beschouwd worden geven in de praktijk blijk van een pragmatische aanpak die nodig maakt dat er heel wat water in hun ideologische wijn wordt gemengd. Hezbollah maakt al jaren onderdeel uit van het landsbestuur in Libanon en Hamas was en is bereid om deel uit te maken van de Palestijnse Autoriteit. Hamas heeft meerdere keren, al dan niet eenzijdig, wapenstilstanden in acht genomen.

Vraag: Ook binnen de kerken leeft de opvatting dat antizionisme een dekmantel vormt voor antisemitisme. Kan dat ook gelden voor de tot de semieten behorende Palestijnen en voor joden binnen en buiten Israël die zich keren tegen Israël als joodse staat?

Vrij verkeer onmogelijk gemaakt:

De IP-nota constateert dat het beheer van de heilige plaatsen na 1967 onveranderd is gebleven. Voor de Palestijnen is relevanter dat vrij verkeer van personen tussen Westbank en Jeruzalem vrijwel onmogelijk is geworden. Dit hindert hen niet alleen in hun godsdienstig beleven, het treft alle Palestijnen in hun dagelijkse sociale en economische bestaan. Bouwvergunningen, verblijfsvergunningen en paspoorten worden Palestijnen grotendeels onthouden. Het daardoor gedwongen vertrek van Palestijnen uit de bezette gebieden en uit Jeruzalem neemt dramatische vormen aan.

Zeker als kerk is het van belang om te onderkennen en te benadrukken, dat het problemen van de christelijke Palestijnen de problemen van alle Palestijnen zijn en dat de zwaarste problemen niet liggen op godsdienstig vlak, maar op het politieke en economische. Voor de christelijke Palestijnen komt er nu als extra drukkende factor bij, dat hun gemeenschap bij voortzetting van het Israëlische beleid van bezetting en ontrecting, binnenkort zal zijn uitgestorven. De opvatting dat de Israëlische **bezetting een kwaad** is dat het komen tot een rechtvaardige oplossing van het conflict blokkeert, deelt Sabeel met het merendeel van de Palestijnse bevolking.

Vragen:

.Wat vindt u van de opvatting dat bezetting gelijk is aan geweld? Hoe beoordeelt u in dit licht bezien de uiteenlopende vormen van verzet door Palestijnen tegen de Israëlische bezetting?

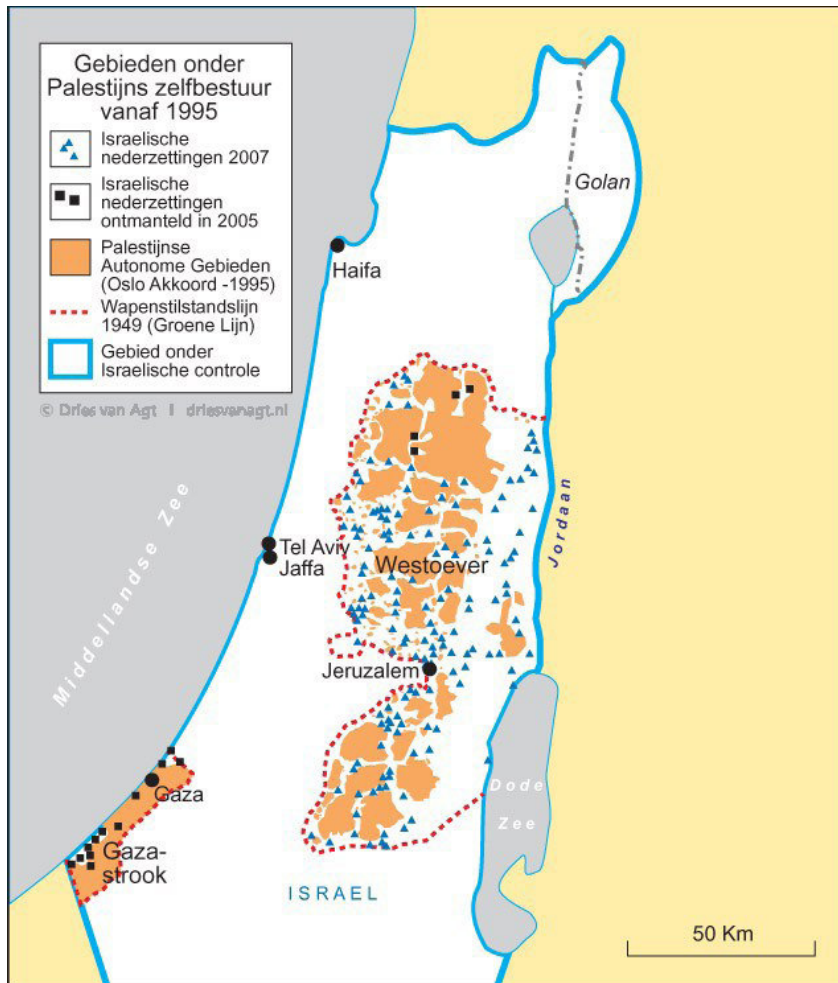
.Vormt de bezetting voor u ook een ethisch probleem?

.Gegeven het alledaagse geweld dat bezetting heet, hoe waardeert u dan het spreken over Israël en de Palestijnen als over 'twee partijen die beiden rechten hebben en die beiden concessies moeten doen?

.Welke concessies moet naar uw idee Israël doen en welke verwacht u van de Palestijnen?

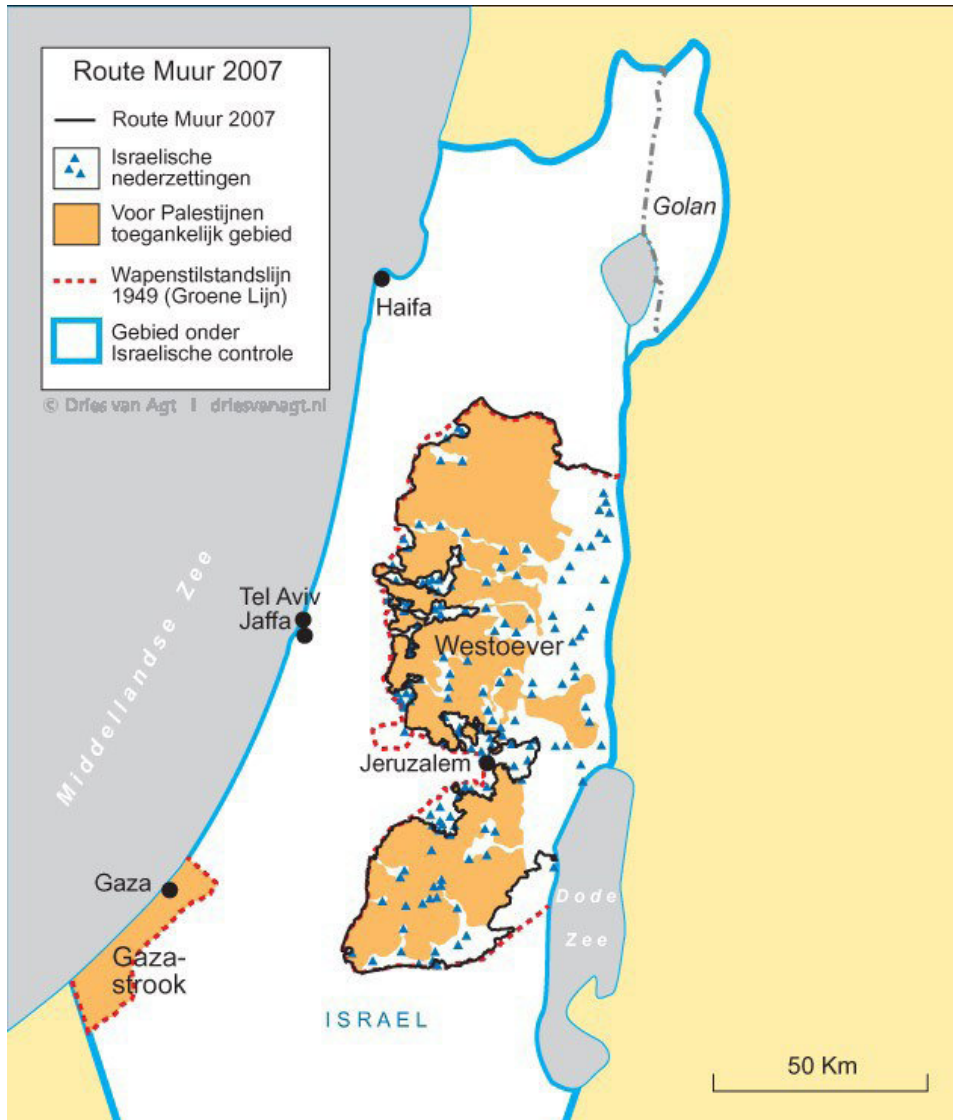
.Hoe weegt u daarbij de grote ongelijkheid in machtspositie: Israël als sterke zwaarbewapende bezettingsmacht en vooralsnog stateloze Palestijnen?

Autonomie?

Een korte fase van ontspanning en optimisme na 'Oslo' verkeerde al snel in het tegendeel. Op geen enkele wijze maakte Israël een begin met het ontmantelen van nederzettingen. Het tegenovergestelde gebeurde: bestaande nederzettingen werden uitgebreid en nieuwe nederzettingen in hoog tempo gebouwd. Daarbij maakte het geen verschil of een 'linkse' of een 'rechtse' premier aan de macht was. De autonomie die aan de PA werd toegestaan beperkte zich tot enkele Palestijnse steden zonder uitzicht op spoedige vergroting ervan. Het jaren later door Barak gedane 'aanbod' dat door de Israëlische propaganda als ruimhartig aan de man werd gebracht, was ten ene male voor Arafat en de zijnen onaanvaardbaar. Aan de onderhandelingen ontbrak en ontbreekt een basis van gelijkwaardigheid. Israël blijkt steeds weer in staat om eenzijdig dictaten op te leggen, zonder daarvoor door de internationale gemeenschap te worden teruggefloten. Feitelijk heeft Israël de bezetting nooit opgegeven, ook niet bij het instellen van de zgn. autonome gebieden, die administratief in A-, B- en Cgebieden werden verdeeld en verstoken bleven van de noodzakelijke middelen en bevoegdheden om tot zoiets als een 'autonoom land' uit te groeien. Israël van haar kant heeft weinig kansen onbenut gelaten om de moeizaam opgebouwde infrastructuur in Palestijns gebied bij herhaling te verwoesten en om het gezag van de Palestijnse Autoriteit aan te tasten. Tot op de dag van vandaag heeft het ontbroken aan een vertrouwenwekkende Israëlische maatregel, zowel bij Labour als bij Likud, in de richting van een einde maken aan de bezetting. Arabische vredesvoorstellen die een algehele erkenning van Israël door de Arabische staten inhouden, zijn tot dusver door Israël en haar bondgenoten niet serieus behandeld.

De muur

Volgens de officiële Israëliëse lezing wordt de scheidingsmuur om veiligheidsredenen gebouwd. Voorstanders van deze apartheidsmuur benadrukken keer op keer dat het aantal terreuraanslagen in Israël sinds de bouw van de muur sterk is afgenomen. Zo'n effect is inderdaad te verwachten in bunkers en gevangenissen, en in samenlevingen die zich als zodanig inrichten. De apartheidsmuur is en wordt echter grotendeels gebouwd op Palestijns gebied, scheidt Palestijnen van Palestijnen, en leidt tot nog onleefbaarder situaties voor de Palestijnse bevolking en leidt opnieuw tot confiscatie van Palestijns land. Palestijns verzet, zelfs de vreedzame vormen ervan, wordt al snel als terreur gelabeld. Vreedzame demonstraties worden steeds meer door Israël op zeer gewelddadige manier de kop ingedrukt. Niettemin wil Israël de buitenwereld doen geloven dat de gewelddadige terreuraanslagen door Palestijnen haar dwingen tot deze tegenmaatregelen. Binnen deze zienswijze bestaat geen ruimte voor de opvatting dat terroristen niet als terrorist worden geboren, maar dat zij worden gemaakt. Terrorisme is een symptoom. Als men de oorzaken niet onderzoekt en aanpakt kan men apartheidsmuren blijven bouwen tot men een ons weegt. Het is een gevaarlijke illusie om te denken dat men door het verharden en vergroten van onrechtvaardige maatregelen, zoiets als veiligheid kan creëren. Veiligheid kan je alleen geboden worden door een ander. Behartenswaardig is in dit verband de typering van 'veiligheid' als **Gouden Kalf**, waaraan zeer veel wordt opgeofferd. Op gezag van dat Gouden Kalf worden de moreel meest verwerpelijke zaken, w.o. deportaties, grootschalige verwoestingen en

martelingen als noodzakelijk en toelaatbaar aan de man gebracht. Men leze de rapporten van organisaties als Amnesty International, B'tselem en het Public Committee Against Torture in Israël (PCATI).

Vraag: Als veiligheid voor de burgers een oprecht argument vormt, waarom worden dan geen veiligheidsmaatregelen genomen voor de Palestijnse inwoners waaronder beduidend meer slachtoffers van het conflict vallen dan onder Israëlische staatsburgers?!

Voortzetting van verdeel en heerspolitiek:

Vrijwel direct na de door Hamas gewonnen algemene verkiezingen, zetten de V.S. en Israël volop in op het isoleren van de Hamasleiding; daarin niet belemmerd door een zelfstandige EU-policy. De gevormde eenheidsregering werd niet erkend, de PLO werd bewapend en gepromoveerd tot een betrouwbare gesprekspartner met wie te onderhandelen viel.

Voor de Palestijnen en hun zaak is het van groot belang dat zij kans zien om dit 'tegen elkaar uitspelen' achter zich te laten, om gezamenlijk te kunnen optreden in onderhandelingen met Israël en diens bondgenoten.

Aan de Europese politiek de vraag hoe geloofwaardig hun houding t.a.v. de Palestijnse verkiezingen is. En welke kansen verspelen zij nu, door Hamas die regeringsverantwoordelijkheid wil dragen, blijvend in de hoek te zetten van terroristische organisatie? Hamas geeft er meerdere keren blijk van heel pragmatisch op te treden, is niet corrupt, en is bereid tot een langdurige wapenstilstand met Israël te komen. Impliciet erkennen zij daarmee het bestaan van Israël. Het Handvest van Hamas is weliswaar bombastisch van taal en vol dreiging richting Israël; Hamasleiders spreken erover als een gedateerd document dat in de actuele politiek van Hamas geen belangrijke rol speelt. Het mag ook bekend zijn dat de handgemaakte projectielen die vanuit Gaza op Israëlische doelen worden afgevuurd, in de meeste gevallen niet door Hamas worden gelanceerd, maar door extremistische splintergroepjes die het beleid van Hamas afkeuren.

Het huidige beleid van isoleren van de Hamasbeweging en de Hamaspolitici brengt het grote gevaar met zich dat de wederzijdse polarisering alleen maar toeneemt en daarmee ook de verdere religisering van het conflict.

Vragen:

.Hoe staat u tegenover de beschuldiging van kerkelijke leiders uit Israël en de Palestijnse gebieden dat 'het westen' een dubbele moraal hanteert door de uitkomst van democratische Palestijnse verkiezingen niet te erkennen?

.Ziet u voor de kerk een taak weggelegd richting de landelijke en Europese politiek als het gaat over zaken als: het nakomen van het Internationale Recht en het naleven van mensenrechten?

4.Theologische notities.

In de IP-nota wordt erkend, dat de relaties tussen de PKN en Palestijnen tot dusver vrijwel uitsluitend van diaconale aard waren. Als partners in de oecumene kregen de Palestijnse christenen geen plaats. Deze erkenning roept principiële vragen op over de tot dusver ontwikkelde gedachten en theologieën m.b.t. 'Israël', dat mede door de formulering van de 'onopgeefbare verbondenheid' in het brandpunt van de kerkelijke belangstelling staat.

Vragen:

.Wat is er mis aan deze theologische gedachtegangen die er toe leiden dat decennialang slachtoffers onzichtbaar blijven?

.Wat is nodig om te komen tot een andersoortige theologie die blijk geeft van inclusief denken dat het heil van alle schepsels in het oog houdt?

.Wat kan de kerk doen in het nemen van haar verantwoordelijkheid als

'dader'? Kan de kerk volstaan met te zeggen "sorry, we hebben je decennialang niet gezien, wel laten praten maar niet gehoord?

.Wat kan de kerk doen om zich met dit verleden en met de mensen die het betreft te verzoenen? om zodoende tot een betrouwbare en geloofwaardige partner te worden voor alle betrokkenen bij het conflict?

Een aanzet tot theologische onderbouwing:

Uitverkiezing in het Oude Testament: een intern Joods debat

1. Het adres van de uitverkiezing in het Oude Testament is een *etnische* groep: het Joodse volk.
2. De grond voor die uitverkiezing ligt volgens het Oude Testament in God, niet in deze etnische groep. Daarom kan dit volk (noch een ander volk) de reden voor de uitverkiezing niet zoeken in zichzelf.
3. Van die uitverkiezing gaat een appèl uit: leven volgens de Thora.
4. Leven volgens de Thora is geen voorwaarde om uitverkoren te worden, wel – achteraf – een verplichting die bij het verbond dat God met zijn volk sluit, hoort.
5. Iedereen die in vrijheid "ja" zegt tegen deze God, verplicht zich, de geboden van de Thora in acht te nemen.
6. De profeten in het Oude Testament wijzen zonder ophouden naar de oorzaak van oorlogen, ballingschap en internationale twisten. Hun boodschap aan het uitverkoren volk Israël is: "Jullie houden je niet aan de Thora".
7. Een outsider (dus ook de kerk) leest het Oude Testament samen met het uitverkoren volk van God, houdt eerbiedig afstand, maar mag in gesprek met elke Jood die zich beroept op het Oude Testament met hem/haar meelesen en wijzen op selectief gebruik van teksten.
8. Het Joodse volk als etnische groep dat volgens het getuigenis van het Oude Testament het uitverkoren volk van God is, valt niet samen met het Joodse volk als etnische groep nu. In het Oude Testament wordt de indruk gewekt, dat heel het Joodse volk is aan te spreken op het appèl dat uitgaat van het verbond dat God met zijn uitverkoren volk sluit. De consequentie van de secularisatie in Joodse kringen (ook in het tegenwoordige Israël) is, dat niet elke Jood zich laat aanspreken door dit appèl. Een directe lijn tussen Israël in het Oude Testament en Israël nu is daarom niet te trekken.
9. De (intern-Joodse) kritiek uit de Profeten van het Oude Testament op de aanname dat Israël is uitverkoren op grond van (etnische of ethische) superioriteit, wordt in de synagoge zelden gehoord.

Vragen:

.Kan de christelijke gemeente (als meeleezer van Wet en Profeten) een bijdrage leveren aan dit intern Joodse gesprek?

.Als zij dat kan, wat is er dan eerst nodig, om dit gesprek in eigen kring te voeren?

Universaliteit, debat tussen joden en heidenen

1. Het eerste verhaal in het Oude Testament behandelt de roeping van de mens (adam). Het is een Joods verhaal over de roeping van ieder mens. Nergens wordt verteld dat de mens (adam) een Jood is. Dat de aftrap van het Oude Testament onmiddellijk in universeel doel schiet, stelt vanaf het begin elke etnische aansprakelijkheid op de belofte onder kritiek.
2. De roeping van Abraham heeft dezelfde universele strekking: "In u zullen alle geslachten van de aarde worden gezegend". In dit tweede roepingsverhaal in het Oude Testament wordt wederom duidelijk: als een mens of een volk wordt uitverkoren, is dat niet ter wille van hem/haar alleen, maar tot behoud van allen. Roeping is in het Oude Testament

nooit exclusief, altijd inclusief.

3. In de brief aan de Romeinen (hoofdstukken 9-11) worden wij eraan herinnerd dat Abraham als onbesnedene (*goi*) werd geroepen. Op hoge leeftijd wordt hij besneden, dus: uit de heidenen geroepen om kind van de belofte te zijn.

4. Tussen Jezus en zijn Joodse tijdgenoten bestaat een cruciaal verschil over de vraag, wie nu een kind van Abraham is. Zijn Joodse tijdgenoten houden het er doorgaans op, dat het hier zou gaan om *biologische* afstammelingen van Abraham. Jezus bestrijdt dat keer op keer. Volgens Hem kan God zelfs uit stenen kinderen van Abraham verwekken. In de Hebreeënbrief wordt Abraham niet getypeerd als *biologische* vader van zijn nazaten, maar als iemand die *in vertrouwen op de stem van God* en zonder te zien (samen met vele anderen) de wolk van getuigen vormt die ons voorgaan op de weg van het geloof.

5. In de Thora wordt ook Ismaël gerekend tot een zoon van Abraham. Ook hij is in het verbond opgenomen.

6. In de boeken van de Profeten zijn vele universele tendensen te vinden:

a. universaliteit *pur sang*: zie het boek Jona

b. universaliteit, gekoppeld aan intern-joodse kritiek: "Als jullie niet willen luisteren, dan zal God zich tot andere volken wenden" (Amos, Jesaja en Jeremia) .

c. een plaats voor niet-joden, die keuzes maken waarin zij zich verbondspartner betonen van God en zijn uitverkoren volk (Rachab, Ruth, Cyrus).

Vragen:

.Hoe kan de christelijke gemeente, zonder te vervallen in de vervangingstheologie (de kerk is in de plaats gekomen van het door God uitverkoren volk Israël) de synagoge uitnodigen tot een open gesprek?

.Hoe kan zij de woorden van Jezus (dat allen kind van Abraham zijn, die de woorden van God aannemen om ze te doen) zo inbrengen dat dat gesprek bijdraagt aan vrede in Israël voor Joden en Palestijnen (met name de Palestijnse christenen)?

.Welk huiswerk moet er dan eerst worden gedaan in de christelijke gemeente?

.Vindt u het zinvol om bij het lezen en onderzoeken van de Schriften, de moskee te betrekken als volwaardige gesprekspartner?

Universaliteit, intern christelijk debat

1. In de verschijning van Jezus wordt elke etnische grens doorbroken. Paulus heeft daar werk van gemaakt. Zijn brief aan de gemeente te Rome (met name in de hoofdstukken 9 -11) ontvouwt het drama waarin een mens terecht komt als hij enerzijds wil vasthouden aan de uitverkiezing van het Joodse volk (ook door Paulus etnisch verstaan) en anderzijds aan de universele strekking van de boodschap van Jezus: in hem is noch man noch vrouw, slaaf noch vrije, Jood noch Griek.

2. Elke christelijke hoogmoed (ook in de vorm van vervangingstheologie) is daarmee veroordeeld. Een christenmens is nu ook niet meer ontvankelijk voor argumenten op etnische gronden, van welke zijde dan ook. Het enige criterium voor een christenmens is de samenvatting van Jezus van Thora en Profeten: "God liefhebben boven alles en jouw naaste als jou zelf."

3. Onopgeefbare verbondenheid met Israël houdt op Bijbelstheologische gronden onopgeefbare verbondenheid in met de Palestijnen.

4. Op dezelfde gronden is de christelijke gemeente, wereldwijd, geroepen om op te komen voor de rechten van de Palestijnen. Verzoening kan niet plaats vinden zonder een analyse van politieke (machts-)verhoudingen en van de geschiedenis. Wie van dat laatste kennis wil nemen, leze het boek

van de Joodse historicus Illan Pappé: "De etnische zuivering van Palestina", *Kok, Kampen, 2008*, EAN 9789059772991.

5. Ook op grond van burgerrechten verdienen de Palestijnse inwoners van Israël onze steun. Officieel zijn zij volwaardige burgers van de staat Israël. In de praktijk worden zij dagelijks behandeld als ongewenste vreemdelingen zonder rechten. De staat Israël (opgericht in 1948) kent nog steeds geen grondwet. Deze staat heeft er tot nog toe geen blijk van gegeven het internationale recht te eerbiedigen. Dat een beroep op burgerrechten de voortgang van de verkondiging van het Evangelie dient, toont de evangelist Lucas aan, wanneer hij in het boek Handelingen de weg van de apostel Paulus beschrijft.

5. Aandachtspunten voor de gemeenten.

1. Maak (samen met uw kerkenraad) een agenda over de vragen en problemen die er in uw midden rijzen, wanneer deze onderwerpen aan de orde komen. Beleg een goed voorbereide gemeenteavond over dit onderwerp en nodig een externe inleider uit. "Vrienden van Sabeel in Nederland" en medewerkers van KiA willen u daarbij graag helpen.

2. Om een goed beeld te krijgen van het conflict is het van belang kennis te nemen van:

-M.b.t. Israel:

- . De verhouding van Israel tot het internationale recht.
- . De aard van de democratie in Israel.
- . De invloed van het Israëlische leger op de Israëlische samenleving.
- . De standpunten van Israëlische vredesorganisaties.
- . De invloed van de Israël-lobbies in resp. Amerika, Nederland en mogelijk andere landen.

-M.b.t. Palestina:

- . De leefomstandigheden en positie van de Palestijnse vluchtelingen.
- . De rechtspositie en leefomstandigheden van Palestijnen in de staat Israel.
- . De positie van Palestijnen in de Gazastrook.
- . De gevolgen van de bezetting voor het alledaagse leven in de Palestijnse gebieden als gevolg van o.m.: landconfiscaties, willekeurige afsluitingen, blokkades en checkpoints, de apartheidsmuur, de inhumane bejegening en vernedering van Palestijnen, de verwoesting van boomgaarden, huizen en infrastructuur, collectieve strafmaatregelen, liquidaties en het willekeurig in hechtenis nemen van duizenden Palestijnen, etc.
- . Palestijnse vredesgroepen en mensenrechtenorganisaties

Daarvoor zijn een aantal mogelijkheden.

-Het internet biedt een ruime keus aan informatie.

Alleen al de websites www.sabeel.org , www.vriendenvansabeelnederland.nl, www.metafloor.nl bieden een schat aan informatie en verwijzingen naar andere sites en bronnen.

- Palestijnse christenen maken ons duidelijk dat zij door ons worden vergeten. Organiseer in uw gemeente een reis door Israël (inclusief de Palestijnse gebieden) om uw Palestijnse christelijke broeders en zusters duidelijk te maken dat zij zich vergissen. Informatie over zulke reizen kunt u vinden op de genoemde websites.

- Het gezamenlijk bekijken van een van de indrukwekkende films over het conflict, zoals *Knowledge is the beginning* over joodse pianist/dirigent Daniel Barenboim en *Avenge but one of my two eyes* van de Joodse cineast Avi Mograbi. Deze films zijn aan te vragen bij Vrienden van Sabeel.

3. De kerk zal zich moeten beraden op te nemen acties op grond van de onderzochte feiten:

- . Overwegen, of een formele schuldbelijdenis van de kerk aan de Palestijnen over de uitzichtloze positie waarin dezen zijn beland mede door de impliciete en expliciete steun van de kerk aan de Israëlische politiek niet op zijn plaats is.

- . Overwegen, of de Israëlische bezetting en kolonisatie van Palestijns gebied niet formeel verworpen moet worden op grond van het internationale recht, maar zeker op ethische gronden.

- . Geestelijke en materiële steun aan vredesorganisaties aan Israëlische en Palestijnse kant.

- . Beïnvloeding waar en voor zover mogelijk van overheden op grond van de aanvaarde mensenrechtenverdragen.

- . Steun aan bewegingen, die diplomatieke, economische, juridische druk proberen aan te leggen om tot een oplossing van het conflict te komen. De aansluiting van de PKN bij het project Moreel Verantwoord Investeren biedt daarvoor de nodige handvatten

- . Actief aansluiten bij de standpunten en acties van de Wereldraad van Kerken.

4. Wat u zelf zou kunnen doen:

- . Vraag uw kerkenraad, kennis te nemen van het rapport van de Generale Synode over het Israëlisch- Palestijnse conflict, te verkrijgen via de website van de PKN (www.pkn.nl) en van de gesprekshandleiding daarbij, te verkrijgen via dezelfde website, en **met name deze notitie** om daarover het gesprek in uw gemeente te (her)openen.

- . Vraag uw kerkenraad, over deze materie een standpunt in te nemen en die te toetsen aan het standpunt van de Generale Synode, maar bovenal aan de Schriften die elke zondag in het midden van uw gemeente worden geopend en gehoord.

- . Spreek de mensen in uw midden aan die zonder last of ruggespraak zitting hebben in classis of synode. Ook zij hebben een geweten, net als u.